

Resp. 2° Requiritur et sufficit iudicium prudens, seu certitudo moralis *lata*, quae, ut ait S. Alphonsus, prudenti probabilitati aequivalet. Poenitentes enim communiter non nisi probabilitatem dispositionis prae se fe-

tionis occasionis, nec remedium denegandae absolutionis, cum hoc sacramentum Christus instituerit non solum ad delenda praeterita, sed ad praecavenda futura peccata. Negata vero absolutione, vel (quod idem est in praesenti) dilata, negatur sacramentum, atque adeo remedium a Christo institutum contra futura peccata. Quis autem unquam vidit, oportere privare aegrotum, alioquin capacem remedii, optimo et maximo remedio ad sanandum vulnus, ut vulnus sanetur? Itaque concludo, vix oportere uti, quando poenitens est capax absolutionis, huiusmodi remedio, nisi forte quando per breve tempus differatur absolutio, ut adhuc perfectius, si id speratur, disponatur ad accipiendam... absolutionem...; raro enim ex mera dilatione absolutionis potest sperari correctio. Et sane non video, cur melius (quae sunt verba prius a Salmanticensibus, et dein a S. Alphonso transcripta) sperandum sit de peccatore tantum attrito, atque adeo non habente gratiam et amicitiam Dei ante collatam absolutionem, quam de illo ipso iam constituto in amicitia Dei per absolutionem collatam. Quod si accesserit non iam attritus tantum, sed contritus, multo magis mihi videtur durum et absonum, amicum Dei et amantem illum super omnia non iam propter peccata praeterita, sed propter metum futurorum beneficio sacramenti et absolutione privare.

Diximus, Salmanticenses probasse doctrinam Dicastilli. Sane haec sunt eorum verba (*De Poenit.* cap. 5. n. 68.): *Quamvis absolute remedium differendi absolutionem valde placeat Thomae Hurtado...; e contra Dicastillus asserit,*

hoc acre remedium experientia compertum esse, non raro nocere, nisi fiat interim ad horam, vel tempus, dum poenitens melius instruitur, vel aliquid iuxta prudentiae regulas praescribitur, magisque saepius prodesse, non immerito censet frequentiam confessionis, et frequens beneficium absolutionis; et sicut in peccatis, in quibus nec physice potest occasio penitus tolli, ut contingit in peccato mollitiei, potius Doctores et usus Confessariorum habet iniungere frequentiam confessionis apud eundem confessarium, quam venientem absolutione privare: sic in istis peccatis, in quibus si non physica, saltem moralis impossibilitas avertendae occasionis reperitur, FREQUENTIA POTIUS, QUAM DILATIO, SAEPUS IUVABIT AEGROTUM ALIOQUI REMEDII ABSOLUTIONIS CAPACEM, cum Christus sacramenta instituerit, non solum ad delenda peccata praeterita, sed ad praecavenda futura. PRAETEREA cur de peccatore tantum attrito, atque adeo non habente gratiam et amicitiam Dei ante collatam absolutionem, quam de illo ipso iam constituto in amicitia Dei per absolutionem collatam, ET SACRAMENTA FREQUENTANTE PERSAEPE, melius sperandum est? Ita Salmanticenses, ex quorum verbis patet, eos doctrinam Dicastilli probare.

Quod autem de Salmanticensium verbis, id ipsum adverti potest de verbis *Ritual. Romani*, quae S. Alphonsus (n. 464.) itidem afert, ut evincat, regulariter non differendam esse absolutionem relapsis ex intrinseca fragilitate, et sunt eiusmodi: *In peccata facile recidentibus utilissimum fuerit consulere, ut saepe confiteantur.* Nam nulla hic distinctio habetur, num ex intrinseca tantum fragilitate an vero im-

runt. — Ita S. Lig. n. 461 (28). — Suarez, disp. 32. Sect. 2. n. 1., et alii communiter. — Consonat *Catech. Conc. Trid.* n. 60., ubi legitur: *Si, audita Confessione, (Sacerdos) iudicaverit, neque in enumerandis peccatis diligentiam, nec in detestandis dolorem poenitenti omnino defuisse, absolvi poterit.*

437. — *QUAER.* 3° *Quaenam sint signa ordinaria sufficientis dispositionis?*

Resp. Praecipua sunt sequentia: 1° si poenitens candide et humiliter confiteatur; 2° si asserat cordate, se dolere de peccatis et firmum habere propositum non peccandi de caetero; 3° si omnia peccata, etiam maiora et turpia, sincere declaret; 4° si ex aliquo pio motivo ad confessionem libere accesserit; 5° si ex desiderio conversionis iam a peccato cessaverit. — Lacroix, n. 1734. (29).

pulsu quoque alicuius proximae, quae vitari nequeat, occasionis quis relabatur; nec idem *Rituale* horum alterutrum inter eos recenset, quibus deinde dicit aut negandam absolutionem, aut differendam.

Nunc quaestio: Numquid Salmanticenses non approbant Dicastilli doctrinam, dum scribunt: *NON IMMERITO CENSET etc.*? Numquid non indicant approbationem ea verba, maiuseulis hic litteris notata, quae ad vim addendam Dicastilli sententiae Salmanticenses supplent?

(28) Verba S. Alphonsi (lib. 6. n. 461.) sunt: *Sufficit, quod confessarius habeat prudentem probabilitatem de dispositione poenitentis, et non obstat ex alia parte prudens suspicio indispositionis; alias vix ullus posset absolvi, dum quaecumque signa poenitentium non praestant nisi probabilitatem dispositionis, ut recte docet Suarez.* Sententiam Suarezii videsis in Not. seq.

(29) Horum signorum pleraque omnia S. Alphonsus (n. 460.) recenset inter signa dispositionis *extraordinaria*.

Magis ad rem facere videntur illa Suarezii (*De Poenit.* disp. 32. sect. 2. n. 1-2.): *Priusquam (sacerdos) absolvat, necesse est, ut prudenter et probabiliter iudicet, poenitentem esse dispositum: quia alias se exponeret periculo errandi, et*

sine sufficienti cognitione operaretur. Explicandum superest, quid debeat facere Confessor, ut hoc prudenter iudicet, et suae conscientiae satisfaciatur. In quo est observandum, hanc dispositionem poenitentis ex duobus surgere, scilicet displicentia praeteritorum, et proposito in futurum. Et quidem quoad displicentiam attinet, facile sibi potest satisfacere Confessor; quia si poenitens in ipso modo confessionis et accusationis suae praebet signa doloris, vel certe si est homo non valde rudis, et apparet moratus, nullam diligentiam in hoc tenetur Confessor adhibere: bene tamen semper faciet, proponendo et consulendo detestationem peccati et quando non habet sufficientia signa doloris, potest et debet interrogare poenitentem, an ex animo detestetur peccatum, cui affirmanti credere tenetur. Et hoc idem dicendum est de proposito in futurum, quando ex confessione non oritur specialis aliqua obligatio restituendi vel relinquendi aliquam occasionem proximam peccandi, sed solum communis et generalis obligatio non peccandi de caetero... Neque oportet, ut Confessor sibi persuadeat, et iudicet etiam probabiliter, ita esse futurum, ut poeni-

QUAER. 4° *An Confessarius teneatur excitare dolorem in poenitente?*

Resp. 1° *Affirm.*, si poenitens non videatur sufficienter dispositus; ratio, quia absolvens indispositum, exponit Sacramentum periculo frustrationis; si vero illum dimittat sine absolutione, ipsum exponit periculo diu remanendi in statu peccati mortalis, aut etiam non amplius redeundi. — S. Lig. n. 608.

Resp. 2° *Neg.*, si poenitens videatur sufficienter instructus et dispositus, ut sunt poenitentes morati, et qui frequenter confitentur. Tunc enim Confessarius ad nihil tenetur, nec ratione charitatis, cum poenitens ope speciali non indigeat, nec ratione reverentiae Sacramenti, quod nulli periculo exponitur. — S. Lig. n. 608. — Laymann, c. 13. n. 10. — Sporer. n. 792.

438. — *QUAER.* 5° *Quibusnam praecipue neganda sit absolutio?*

Resp. iuxta *Rit. Rom.* et S. Carol. Borr. neganda est 1° iis, qui nullam dant signa doloris, aut vitam emendare nolunt; 2° iis, qui rem alienam restituere, aut debita solvere, vel honorem aut famam laesam, aut quodlibet aliud grave damnum resarcire nolunt, cum possint; 3° iis; qui uti nolunt remediis, quae sunt necessaria ad emendationem, aut ad lapsum praecavendum; 4° iis, qui inimicitias et odia deponere, offensam condonare, vel reconciliari cum inimicis recusant; 5° iis, qui nolunt abstinere ab usura, superstitionibus, artibus et commerciis illicitis, aut a quovis opere malo; 6° iis tandem, qui occasionem peccandi proximam, cum possint, deserere nolunt, aut qui aliis occasionem praebent (30).

439. — *QUAER.* 6° *An absolvi possit debitor, antequam restituat?*

Resp. Affirm., si Confessarius deprehendat, debitorem paratum esse ad restitutionem faciendam, uti debet. Si vero poenitens aut pluries promissis restituendi non steterit, aut prudenter praevideatur propositum non servaturus, expedit, ut Confessarius restitutionem prius exigat, quam absolvat, nisi tamen aliqua gravis ratio aliter suadeat (31).

tens a peccando absteineat: sed satis est, ut existimet, nunc habere tale propositum, quamvis post breve tempus illud sit mutaturus: ITA DOCENT OMNES AUCTORES.

(30) Paucis haec omnia, pluraque alia, quae facile addi possent, habebis in hac regula, nempe iis omnibus et solis negandam esse absolutionem, qui gravem aliquam obligationem implere renunt.

(31) In praecedenti aliqua Editione subiecta hoc loco fuerat ista Notula: *Vide de hac quaestione doctrinam S. Anto-*

nini in Not. ad n. 621. qui nunc est 433. Hoc autem loco de S. Antonino haec dicebantur: « S. Antoninus (part. 3. tit. 14. cap. 19. §. 19.) de iis disserens, qui ut alibi (part. 2. tit. 2. cap. 8. §. 3.) loquitur, *semper procrastinant, et annuatim reperiuntur promittere confessori restituere, postea non faciunt*, reiecta illorum opinione (ibid. §. 1.), qui putabant, hos absolvendos esse sub conditione de futura restitutione, et admittens sententiam Guillelmi, quod simpliciter et sine conditione absolvi debeant, dein subdit:

QUAER. 7° *An possit, imo an debeat absolvi poenitens, qui vult sequi opinionem sententiae Confessarii oppositam?*

Resp. Affirm. si sit vere probabilis, aut saltem poenitens paratus sit stare iudicio alterius docti et prudentis. — *Recole dicta de Conscientia*, tom. I. n. 78.

Postquam Confessor perpendit, tales pluries hoc fecisse, forte esset bona cautela talibus dicere, quod prius restituant, et postea veniant ad confessionem, seu pro absolutione. » Quae quidem S. Antonini sententia id confirmat, quod habet P. Gury, expedire nempe, ut in eiusmodi adiunctis confessarius prius restitutionem exigat etc.

Haec doctrina quidem distare videtur a doctrina Danielis Concinae, in cuius opinione ivit et S. Alphonsus (lib. 3. n. 682., et *Hom. Ap. Tr.* 10. n. 105.), quo postremo loco scribit: *Cum poenitens potest statim restituere, regulariter loquendo dicimus cum Concina, quod confessarius non potest absolvere debitorem, nisi prius restituat.* Et altero loco: *Sed mihi omnino placet secunda sententia, quam tenet P. Concina, regulariter non esse absolvendum debitorem, nisi prius restituat, quando ipsi restitutio est moraliter possibilis.* Verum falleris egregie, si putares, nos male interpretatos esse S. Antoninum eique alienam doctrinam imposuisse.

Primum adverte, quod in altero loco (part. 3. tit. 14. cap. 19. §. 19.) S. Antoninus disserit generatim de illis, qui *istud, ad quod tenentur, non agunt*, sed differunt, v. gr. *restituere*. In altero autem loco (part. 2. tit. 2. c. 8. §. 3.) disserit de iis, qui, cum restituere teneantur, deberent utique parcius vivere, ut comparent quod restituant; et nihilominus id non faciunt, sed *semper procrastinant, et annuatim reperiuntur promittere confessori* etc. In altero loco igitur S. Antoninus generalem quaestionem tangit; in altero tangit casum particularem, qui sub generali quaestione contine-

tur. Itaque hi duo textus, etsi disparati loco, quoad sententiam tamen conveniunt. Quam ergo tandem doctrinam Antoninus probat?

Sententia Guillelmi, quae in Nota innuitur, hisce apud S. Antoninum (l. c. ex part. 3.) continetur: *Quod si sacerdos credit vel dubitat, quod confitens non aget poenitentiam, vel istud, ad quod alias tenetur, ut restituere vel huiusmodi, dicit Guillelmus, quod non debet propter hoc Confessor exigere promissionem, vel votum, vel iuramentum, sed sufficit, si (confitens) dicat, se habere propositum faciendi. Et sic debet absolvere simpliciter, et sine conditione, facta tamen protestatione, si suspectus habetur, quod si non faciat illud, evacuabit sibi fructum confessionis.* Haec Guillelmus. Porro S. Antoninus sententiam Guillelmi recipit (paulo tamen temperatam, ut videbimus): unde licet sic arguere: S. Antoninus ad stipulatur Guillelmo docenti, quod confessarius debet absolvere poenitentem, si hic, citra omnem promissionem vel iuramentum, dicat, *se habere propositum faciendi*, seu restituendi, utcumque *suspectus poenitens habeatur*. Ergo doctrina S. Antonini non est doctrina Concinae a S. Alphonso adoptata.

Diximus S. Antoninum temperasse doctrinam Guillelmi: Sane S. Antoninus post allatam Guillelmi sententiam ita prosequitur: *Sed quia multi decipiunt seipsos, in omni confessione promittentes restituere et huiusmodi, et semper differunt; postquam confessor perpendit, tales pluries hoc fecisse, forte esset bona cautela talibus dicere, quod prius restituant, et postea veniant ad con-*

§. II. De agendi ratione cum variis poenitentium generibus.

Agendum 1° de iis qui versantur in occasione peccati; 2° de consuetudinariis et recidivis; 3° de poenitentibus piis et timoratis.

PUNCTUM I. — De iis qui versantur in occasione peccati.

440. — DEFINITIO. Occasio peccati generatim definitur circumstantia externa, quae sive ex natura sua, sive ex fragilitate hominis, qui in illa reperitur, ad peccandum allicit, seu inducit. Hinc differt a periculo peccandi, qua appellatione venit quidquid impellit ad peccatum sive intrinsicum illud sit, sive extrinsecum.

Divisio. Multiplex occasio distinguitur, scilicet proxima vel remota, absoluta vel relativa, voluntaria vel necessaria, praesens vel non praesens.

1° *Occasio proxima* illa est, in qua homines communiter ut plu-

sessionem seu pro absolutione, vel assignare eis aliquod congruum tempus, infra quod illud debeant expedire. Ex quibus verbis male colligeres: ex mente ipsius *bonam cautelam esse*, ut generatim confessarius differat absolutionem quousque poenitens reapse restituerit, aut assignet tempus congruum, intra quod illud debeat expedire. Nam S. Antoninus non dixit, bonam cautelam esse generatim *differre absolutionem, quousque restituerit*, sed *dicere illis*, qui iam pluries propositum non servaverant, *quod prius restituant*; quod supponit, id tunc ipsum prompte ac brevi fieri posse. In altero autem loco ex part. 2. tit. 2. c. 8. §. 3. ubi, ut diximus, agitur de iis, qui parce vivendo corrogare debent aliquid ad restitutionem faciendam, qui tamen *de eo, quod possunt, semper procrastinant, et annuatim reperiuntur promittere confessori restituere, et postea non faciunt*: cum in casu de eiusmodi adiunctis agatur, in quibus non possit confessarius dicere, ut supra, *quod prius restituant*, S. Antoninus regulam illam generalem sic hisce adiunctis applicat disjunctive, videlicet quod *non videantur absolvendi, nisi prius faciant*, id est

manum operi admoveere incipiant, *vel disponant efficaciter negotium ut habeat executionem*, id est efficaciter statuunt rem executioni mandare, ac de modo id agendi aliquid definiant; quibus, uti patet, negandi absolutionem non imponit necessitatem. Unde a sua generali norma S. Antoninus non discedit.

Concludamus: utique inter se manifeste differunt doctrina S. Antonini, et doctrina Concinae. Hic statuit, quod regulariter confessarius NON POTEST absolvere, nisi prius poenitens restituerit, neque distinguit, utrum alias id confessus, proposita deinde, ac promissa sin minus pluries, saltem aliquando non servaverit. S. Antoninus contra solum de iis, qui pluries propositum seu fidem fregerint, docet FORTE ESSE BONAM CAUTELAM (quae verba consilium potius, quam normam semper ac necessario servandam praeferunt) alterutro uti remedio, aut imponendi videlicet ut prius restituant, et deinde veniant pro absolutione, aut praefigendi tempus, intra quod negotium debeant expedire, ne scilicet rem de more in tempus incertum differentes, tandem, sicut prius, eo deveniant, ut re adhuc infecta ad confessionem postero anno redeant.

rum peccant; *occasio vero remota* ea est, in qua communiter homines ut plurimum non peccant. — S. Lig. n. 452. (1).

2° *Occasio absoluta*, seu *per se* ea est, quae per se est inducens ad peccatum, atque adeo talis est respectu ad homines communiter sumptos;

(1) Contra hanc definitionem forte oppones haec S. Alphonsi (*Hom. Ap. Tract. ult. n. 1.*) verba: *Quidam AA. volunt, non esse occasionem proximam nisi eam, in qua homo fere semper, vel ut plurimum ceciderit; sed communior et verior sententia docet, occasionem proximam esse illam, in qua frequenter quis peccavit*: et conferendum etiam dices lib. 6. n. 452.

Resp. Binas definitiones S. Doctor hic reiecit; nam, ut semet ipse interpretatur, quando unam partem vocat *veriozem*, oppositam non habet ut probabilem.

Veruntamen quoad primam forte erit, qui dubitet, num S. Doctor satis assecutus sit, quo sensu ea definitio usurparetur. Hunc sensum habemus apud Lugo (disp. 14. n. 449.), ubi scribit: *Occasionem proximam aliqui dicunt defini a Gregorio in C. Negotium De Poenit. dist. 5., scilicet qua non possumus, vel certe non possumus sine difficultate uti absque peccato. Hoc tamen indiget moderatione. Nam Leo Papa in C. Qualitas 2. et C. Contrarium 3. De Poenit. dist. 5. ait, negotiationem aut militiam non posse nisi difficillime exerceri absque peccato; et tamen certum est, non obligari mercatorem aut militem ad relinquenda haec officia; unde Luc. 3. S. Ioannes Baptista non consulit militibus relinquere militiam, sed observare leges illius status. Alii ergo addunt, occasionem proximam esse, qua nunquam vel fere nunquam utitur homo, consideratis circumstantiis, absque peccato, ut qui detinet concubinam domi.* Ex quibus satis deducitur, non haberi hic rationem frequentiae lapsuum, ex qua definiatur, an alicui haec sit occasio proxima, sed quaeri, quanam cir-

cumstantiae dicendae sint proxima occasio, quaecumque demum frequentia lapsuum assignetur, ut vere *proxima* dici queat.

Quoad alteram vero definitionem, utique S. Doctor verba ut *plurimum* referre videtur ad lapsuum frequentiam respectu hominis, qui in ea occasione versetur. Verum contextus S. Doctoris aliqua non caret difficultate. Nam eodem illo loco (*Hom. Ap. Tr. ult. n. 1.*), S. Alphonsus paulo ante sic proximam occasionem definit: *Proxima, per se loquendo, est illa, in qua communiter ut plurimum deficiunt.* Unde Gury definitionem suam ex S. Alphonso *ad verbum* sumpsisse videtur. Quomodo itaque conciliatur, quod S. Alphonsus videatur reiecere definitionem, quam ipsemet eodem loco tradit?

Item in alio loco (lib. 6. n. 452.) S. Doctor scribit: *Occasionem proximam alii definiunt esse illam, in qua creditur poenitens nunquam vel raro a peccato abstinere.* Quae definitio forte eo sensu videtur accipienda, quem supra ex Lugo retulimus. Pergit S. Doctor: *Sed haec definitio non placet; melius dicendum cum Sanchez, Holzm., Lugo, Suarez, Collet, Wigandt, Croix, Viva, P. Segneri, quod occasio proxima per se est illa, in qua homines communiter ut plurimum peccant.* En igitur S. Doctor rursus eam definitionem adoptat (*melius dicendum, ait*), quam reprobare alibi videtur. Quomodo haec facile conciliantur?

Et utique etiam hoc loco dum definit occasionem proximam *per accidens*, dicit: *Vel quia hic in illa occasione, etsi non fere semper, nec frequentius, frequenter tamen cecidit*: sed iam eadem hic videtur occurrere difficultas. Nam hic vox *frequenter*, cum opponatur voci *frequen-*